
**EVALUATION OF EFFICIENCY AND EFFECTIVENESS OF
EDUCATION MANAGEMENT SUPERVISION PLANNING AND
ECONOMY AT MASTER PROGRAMS**

Mehmet ÖZCAN¹ & Münevver ÇETİN²

ABSTRACT

The purpose of this study is to investigate the effectivity and efficiency of education administration, supervision, planning and economics graduate degree. To achieve this purpose, graduate students definitions were revealed on effectivity and efficiency of graduate programme. Research data were collected through questionnaires. Opinions were investigated quantitatively through questionnaires developed by the researcher both on effectivity and efficiency. The total number of questionnaires collected is 334 from graduate participants. The findings revealed that graduate students most often referred to methodology and literature study in their definition of education administration, supervision, planning and economics graduate degree and effectivity and efficiency. Participants stated their ideas of effectivity and efficiency on graduate programme.

Keywords: Educational management, Educational supervision, Educational planning, Effectiveness, Efficiency

---

**EĞİTİM YÖNETİMİ DENETİMİ PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMININ VERİMLİLİĞİNİN VE
ETKİLİLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı eğitim yönetimi denetimi planlaması ve ekonomisi yüksek lisans programının verimliliğini ve etkililiğini incelemektir. Bu amaca yönelik olarak lisansüstü program öğrencileri için neden önemli olduğu konusundaki görüşleri alınmaya çalışılmıştır. Araştırma verisi anket uygulamasıyla toplanmıştır. İlk olarak literatür taraması yapılarak ve uzman görüşü alınarak araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek formları aracılığıyla lisansüstü program öğrencilerinin konuya ilişkin görüşleri nicel olarak incelenmiştir. Araştırma anketini 334 lisansüstü program öğrencisi katılımcı yanıtlamıştır. Araştırma bulguları lisansüstü program öğrencilerinin eğitim yönetimi denetimi planlaması ve ekonomisi ile verimlilik ve etkililik tanımlarında temel olarak yüksek lisans dersleri ve değerlendirme düzeyine ilişkin ölçütlere daha sık olarak değindiğini ortaya koymuştur. Programa ilişkin olarak katılımcılar yüksek lisans programının verimliliği ve etkililiği üzerine görüşlerini belirtmişlerdir. Bu görüşler paket program ile analize tabi tutularak yüksek lisans programının ve verimliliği ve etkililiği değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda programın amaç ve ilkeleri ile verilen eğitimin doğru bir orantıda eşleştiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Eğitim yönetimi, eğitim denetimi, eğitim planlaması, eğitim ekonomisi, verimlilik, etkililik

---

¹ Yrd.Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

² Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

1. Giriş

2. 1.1. Eğitim Yönetimi

Eğitim yönetiminin Türkiye'deki gelişimine ve durumuna bakıldığında, alanyazında pek çok kaynakta değinildiği gibi, bazı dönüm noktalarının alanın gelişimini etkilediği bilinmektedir. Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte 1924'te kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu, John Dewey'in Türkiye ziyareti ve yazdığı rapor, 1926'da öğretmen yetiştirmek amacıyla Orta Muallim Mektebinin (şimdiki Gazi Eğitim Fakültesi) açılması, 1964'te Ankara Üniversitesi'nde Eğitim Fakültesi'nin kurulması ve sonra yurt genelinde açılan ilgili fakülte ve bölümler, Millî Eğitim Şuraları, Yükseköğretim Kurulu'nun kurulması ve aldığı kararlar, yıllar içinde kanun ve yönetmelik değişiklikleri alana olumlu veya olumsuz etkide bulunmuştur (Bursalıoğlu, 2000; Sakaoğlu, 2003; Turan, 2000).

Eğitim yönetiminin ayrı bir alan olarak çalışılması TODAİE (Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü)'nün 1953'te kurulması ve 1963'te MEHTAP (Merkezî Hükümet Teşkilâtı Araştırma Projesi) ile önerilmiş ve başlamıştır (Şişman ve Turan, 2004). Daha sonra üniversitelerde kurulan bölümlerle eğitim yönetimi alanı akademik bir disiplin olma yoluna girmiştir (Örücü ve Şimşek 2011). Bu çerçevede, 1960'lardan itibaren kuramsal gelişme açısından 4 kuşak akademisyen grubu ve onların bilimsel çabaları ve çalışmaları göze çarpmaktadır (Celep, 2009). Ayrıca, son 10 yıl içerisinde Eğitim Yöneticileri ve Eğitim Deneticileri Derneği (EYEDDER)'nin kurulması, 2001'den itibaren düzenlenen Ulusal Eğitim Yönetimi Kongre-leri ve Eğitim Yönetimi Profesörler Kurulu (EYAK)'nun toplanmaları ve raporları alanda akademik bir örgütlenmenin oluştuğunun göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Akademik ve bilimsel açıdan, alanın ülkemizdeki durumunu ve sorunlarını irdelemeye yardımcı olabilecek bazı sorun ve olgular bulunmaktadır. İlk olarak, eğitimin ve yönetiminin bilimsel doğasını sorgulayan çalışmalara değinildiğinde, Boyan (1988), alanın içerik olarak bilimsel araştırmaya uygun olup olmadığını sorgulamış ve çalışma "alanı" olarak tanımlamıştır. Thomson (2000), eğitim yönetiminin diğer alanlardan yararlandığını ve özünde bir bilimsel disiplin olarak değerlendirilemeyeceğini öne sürmüştür. Oplatka (2007) ise uygulama alanı ve "sanat" olarak değerlendirmiştir. Donmoyer eğitim yönetimi alanını eğitimle ilgili kamusal politikaların oluşturulmasına katkıda bulunan bir "çalışma alanı" olarak tanımlamış, Imber ise eğitim yönetimini "uygulamalı bir alan" olarak kabul etmiştir (Willower ve Forsyth, 1999). Bu noktada anlaşılmaktadır ki, alanın içeriği ve bilimsel doğası ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır.

Literatürde yer bulan diğer sorunlar ise, kuram ve uygulamanın birbirinden kopuk olması (Boyer, 1990; Hoang, 2006), lisansüstü programlarının içeriğinde eksiklikler bulunması (Şişman ve Turan, 2003), araştırmalarda yoğunlukla pozitivist paradigmanın bilinmesi ve nicel araştırmaların alanda hakim olmasıdır (Esther, 2006). Alanda uzman olan bazı araştırmacılar, kullanılan paradigmalar, alanın statüsü ve saygınlığı, akademiye ve bilgi temeli gibi konular başta olmak üzere değişik olgularla ilgili olarak alanın akademik bağlamda durumunu bir çeşit "kriz" olarak tanımlayıp değerlendirmektedirler (Achilles, 2005; Maxcy, 2001).

1.2. Eğitim Denetimi

Denetim, örgütsel eylemlerin kabul edilen amaçlar doğrultusunda, saptanan ilke ve kurallara uygun olup olmadığının anlaşılması süreci olarak tanımlanmaktadır. Örgüt, var oluş nedeni olan amacını gerçekleştirme derecesini sürekli olarak bilmek ve izlemek durumundadır (Rizzo, 2004). Bu anlamda denetim sistemi, örgütlerin varlığını sürdürmesi açısından vaz-geçilmezdir.

Bursalioğlu (2002)'na göre ise eğitimde gözetme yollarından biri denetimdir. Denetim, kamu yararı adına davranışı kontrol etme süreci olup, düzenleyici mekanizmalardan en çok kullanılanıdır. Bunun nedeni ise önleyici ve düzeltici önlemlerin örgüt içinde uyumu sağlamanın ilk koşulu olmasıdır.

Kurumlarda yapılan çalışmaların ilgili mevzuata uygunluğunun denetlenmesi amaçlandığında ise denetim, kamu sektöründe veya tüzel kişiliği bulunan kurumlarda yapılmakta olan işlerin mevcut mevzuata (kanun, tüzük, yönetmelik, genelge ve emirlere) uygun olarak yapılıp yapılmadığının yetkili kimselerce denetlenmesi ve gözetlenme süreci olarak tanımlanmaktadır (Sullivan ve Glanz, 2005). Ayrıca, denetim, örgüt içinde meydana gelen disiplin ve yasadışı olayların soruşturma ve inceleme-lerinin yapılarak sonucun üst ve ilgili kademelere bildirilmesini de içine almaktadır (Rizzo, 2004).

1.3. Eğitim Planlaması

Kaynak kullanımı açısından eğitim planlaması, eğitim sisteminde varolan sorunların çözülmesi ve belirlenen amaçlara ulaşılabilmesi için, gerekli girdilerin sağlanması ve kullanılma yollarının kararlaştırılması sürecidir. Eğitim planlaması eğitim sisteminde ulaşılacak istenen amaçlar ile kıt kaynaklar arasındaki gerginliği gidererek ussallığı artıran bir işleyiş olarak da değerlendirilebilir (Gibbon, 2000).

Eğitim planlaması, ulusal gelirden pay almak için yarışan alanlar içinden (sağlık, savunma, ulaştırma vb.) eğitime gerçekleştirmek istenen amaçlara göre kaynak aktarılmasını sağladıktan sonra, bu kaynaklarının eğitimin çeşitli amaçları arasında paylaşılmasını kararlaştıran bir süreçtir (Hesapçioğlu, 1998, s.7).

Planlama süreci verilen duruma ilişkin bir yargılama süreci olarak da değerlendirilebilir. Bu yüzden sorun çözme süreci ile özdeştir (Taylor ve Tyler, 2011). Böyle yaklaşıldığında, eğitim planlaması, sistemdeki sorun ya da sorunları duyma, sorunu tanıma, çözüm seçeneklerini arama, planı yapma, uygulama ve değerlendirme etkinliklerinin tümünü kapsayan bir sorun çözme süreci olarak görülebilir.

Eğitim planlaması, sistemin geleceğine ilişkin bir çabadır. Gelecekte eğitim sisteminin ne olacağı, çevresinde olacak de-ğişmelere bağlıdır. Hızlı bir de-ğişme içinde olan toplumlarda ve özelde ekonomide, eğitim sistemini saran çevrenin ne zaman, ne yönde ve ne hızda de-ğişebileceğini kestirmek oldukça güçtür. İyi bir çıkarım, hem çevreye hem de eğitim sisteminin kendisine ilişkin verilerin bilimsel yollarla toplanmasını gerektirmektedir. Böyle olduğunda, eğitim planlaması çalışmalarında konulan hedeflerin gerçekçi ve geçerli olması sağlanır. Bunun için sistemde oldukça iyi bir bilgi sisteminin oluşturulması zo-runludur.

1.4. Eğitim Finansmanı

Eğitim her husustan önce, insanoğlunun bugünkü ve yarınki yaşamına bir müdahaledir. Eğitimin bu tür bir müdahale olmasından dolayı, çok çeşitli eğitim anlayışları geliştirilmiştir (Carnoy, 1982). Bu anlayışta zamana ve ülkelere göre de-ğişiklik göstermiştir. Durkheim ve diğ er sosyologlar, bu eğitim anlayış-ları ile onlara uygun toplum biçimleri arasında ilişkiler bulun-duğunu ileri sürerler (Hesapçioğ lu, 1998, s.33).

Hanson (1985) tarafından ekonomi sözcüğü, günlük dilde var olan kıt kaynakları özenli ve akıllıca kullanarak tasarruf etme anlamında kullanılmaktadır. Goldin, Katz ve Kuziemko (2006)'e göre ekonomi sözcüğüne iki anlam yüklenmektedir. İlk olarak ekonomi, devlet, işletmeler ve ev halkının, mal ve hizmet üretimine, tüketimine ve dağıtımına ilişkin kararların uygulanması anlamını taşır. İkinci olarak ekonomi ve onunla ilgili işleyiş kurallarını inceleyen bir bilim dalıdır (Goldin, Katz ve Kuziemko, 2006). Çağdaş ekonomistler ise ekonomiyi, bireylerin para kullanarak ya da para kullanmadan, belirli bir zaman diliminde farklı malları üretmek ve bunları bugün ve gelecekte tüketmek üzere, bireyler ve gruplar arasında bölüş-türmek için, yeryüzünde var olan kıt üretim kaynaklarının kul-lanılmasına ilişkin tercihlerini inceleyen bir bilim dalı olarak görmektedirler Dynarski ve Scott-Clayton, 2006).

Eğitim ekonomisi ise, eğitimin ekonomi ile ilişkilerini kuran, olayların ve insanların karar ve davranışlarını objektif bir gözle gören ve bunların gerekçelerini ortaya çıkaran bir bilim dalı olarak ifade edilmektedir. Bu yönüyle eğitim ekonomisi, insan-ların ve toplumların geleceğe ilişkin daha sağlıklı plânlama yapmalarına da katkı sağlamış olur (Carnoy,1982).

Ayrıca eğitim ekonomisi toplumsal yapı içerisinde, ekonomik de-ğişme ve bireyin kazandığı bilgi ve beceriler arasındaki ilişkileri de ortaya çıkarmaya çalışır (Carnoy, 1982). Görüldü gibi eğitim ve ekonomi kavramları, gerçekleştirmeye çalıştıkları amaçlar gereği iç içe girmiş durumdadırlar. Bu iç içe girmiş durumu eğitim ekonomisi açısından ele alıp tartışmak ise ko-nunun daha açık anlaşılması bakımından önemlidir.

1.5. Verimlilik

En genel anlatımıyla, üretim sürecine sokulan çeşitli faktör-lerle (girdiler) bu sürecin sonunda elde edilen ürünler (çıktılar) arasındaki ilişkiyi ifade eden verimlilik, savurganlıktan uzak, kaynakları en iyi biçimde değerlendirerek üretmek demektir (Ramsay, 2008).

Bundan dolayı teknik anlamda verimlilik, "üretilen mal ve hizmet miktarı ile bu mal ve hizmet miktarının üretilmesinde kullanılan girdiler arasındaki oran" olarak tanımlanır ve genel-likle bu ölçü, çıktı/girdi olarak formüle edilir (Ramsay, 2008). Ancak, ekonominin dışındaki alanların da giderek daha çok incelemeye tabi tutulması ve ülkelerin gündemlerinin ön sıralarında yer alır hale gelmesi sonucu, verimlilik tanımında da değişiklik gözlenmeye başlanmıştır. Verimlilik denince artık, elde edilen ürün ve hizmetin kalitesini yükseltme, çevreyi ve doğal yapıyı koruma, çalışanlara en iyi yaşam ve çalışma koşullarını sağlama ve bu arada birim girdi başına üretim miktarını artırma çabaları birlikte düşünülmektedir (Ramsay, 2008, s.17). Toplam verimlilik anlayışı içinde ise verimliliği, çeşitli üretim ve çevre faktörleriyle teknolojik, ekonomik ve örgütsel yeteneklerin bir bileşimi olarak tanımlamak mümkündür.

1.6. Etkililik

Etkililik kavramının yönetim bilimlerinde kullanımı, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra başlamıştır ve bu terim ekonomi bilimlerinden diğer bilim dallarına yayılmıştır. Etkililik, örgütlerin, gerçekleştirdikleri faaliyetlerin sonucunda amaçlara ulaşma derecesini belirleyen bir performans boyutudur. (Horngren, 2000)

Ergeneli (2009) örgütsel etkililiği, örgütün çeşitli grupların taleplerini ne ölçüde iyi karşıladığının "dışsal bir standardı" olarak ele almıştır. Bu yazarlar, örgütün yaptığı işin yararlılığını ve bu işin yapılması sırasında kaynakların ne ölçüde "iyi" değerlendirildiğini de örgütsel etkililik kavramına dahil etmişlerdir (Akal, 2005). Yaklaşım farklılıklarına rağmen örgütsel etkililik literatürde genelde, örgütün ulaşmayı amaçladığı "sonucu" elde etme düzeyi olarak açıklanmaktadır (Ergeneli,2009).

Örgütsel etkililiğin sağlanması yönetimin görevidir. Yönetim sürecini işleten yönetici, üstünde bu konuda sorumluluk bulunan kişidir. Bu nedenle, yöneticiler duruma uygun her bir koşul için etkililik ölçütü hazırlamaya ve eşleştirmeye ihtiyaç duyarlar.

Etkililik kavramı, daha çok örgütün istediği sonuçlara ulaşma düzeyi ve derecesini ifade etmektedir. Sonuç, fiziksel değer-lerle ifade edilen çıktıdan daha farklı bir anlam taşımaktadır. Örneğin; bir işletmenin araştırma ve geliştirme bölümünün geliştirdiği yeni ürün sayısı çıktıdır, ancak bu ürünler içinde talebi ya da pazarı hazır olanların sayısı da sonuçtur. Bir başka örnek vermek gerekirse, bir işletmenin bilgi işlem merkezinde hazırlanan programların sayısı çıktıyı belirler, ancak bu programlar içinde uygulanabilir nitelikte olanlar ve gereksinimlere cevap verenler sonuçtur (Akal, 2005, s.37).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı eğitim yönetimi denetimi planlaması ve ekonomisi yüksek lisans programının verimliliğini ve etkililiğini incelemektir. Bu amaca yönelik olarak lisansüstü program öğrencileri için neden önemli olduğu konusundaki görüşleri alınmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın problemi

Eğitim yönetimi denetimi planlaması ve ekonomisi alanında yüksek lisans yapan öğrenciler mesleki hayatlarında ne tür bir kariyer hedefindedirler?

Yüksek lisansın verimliliğini ve etkililiğini hangi açıdan değerlendirmektedirler?

2. Yöntem

2.1 Araştırma Modeli

Eğitim yönetimi denetimi planlaması ve ekonomisi yüksek lisans programının verimliliğinin ve etkililiğinin incelendiği bu çalışmada nicel veri toplama ve çözümleme teknikleri uygulanmıştır. Araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmanın konusu kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 1984, s.80-81). Araştırmada Eğitim yönetimi denetimi planlaması ve ekonomisi yüksek lisans programını yürüten üniversitelerin programları mevcut şekilleriyle betimlemeye ve programa katılan öğrencilerin görüşlerini belirlemeye yöneliktir.

2.2. Çalışma grubu ve Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'deki özel, vakıf ve devlet üniversitelerinin eğitim yönetimi denetimi planlaması ve ekonomisi yüksek lisans programına kayıtlı ve en az ikinci yarıyılı olan öğretmen ve öğretmen yöneticilerden oluşmaktadır. Araştırmada çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırma ölçeğini 334 Lisansüstü programı öğrenci katılımcı yanıtlamıştır. Katılımcıların demografik özelliklere göre dağılımları yüzde ve frekans değerleri olarak incelenmiş ve aşağıda tablolarla gösterilmiştir.

Tablo 1: Lisansüstü Programı Öğrenci katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Cinsiyet	F	%
Erkek	125	37,4
Bayan	209	62,6
Toplam	334	100

Tablo 1'de yer alan bulgular araştırmaya katılan Lisansüstü Programı Öğrenci katılımcıların cinsiyet değişkenine göre 125 tanesinin erkek 209 tanesinin ise bayan olduğunu göstermektedir. Erkek katılımcıların oranı %37,4 bayan katılımcıların oranı ise %62,6'dır. Buradan programa bayanların daha yoğun ilgi gösterdiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan Lisansüstü Programı Öğrenci katılımcıların yaş dağılımı incelendiğinde 22-25 yaş arası öğretmen sayısı 41 ve %12.3 , 26-29 yaş arası olan öğretmen sayısı 77 ve %23.1, 30-33 yaş arası öğretmen sayısı 69 ve %20.7, 34-37 yaş arası öğretmen sayısı 58 ve %17.4, 38-41 yaş arası öğretmen sayısı 40 ve %12, 42-45 arası öğretmen sayısı 21 ve %6.3, 46 ve üstü öğretmen sayısı ise 28 ve %8.4 olarak görülmektedir. 26-29 yaş arasındaki 77 öğretmen %23.1 ile yüksek lisansa en yoğun ilgiyi göstermiştir. 42 ile 45 yaş arasındaki 21 öğretmen ise %6.3 ile en az ilgiyi göstermiştir.

Araştırmaya katılan Lisansüstü programı öğrenci katılımcıların mesleki kıdem değişkenine göre 1-3 yıl arasında olanların sayısı 58 ve %17,4, 4-7 yıl arasında olanların sayısı 79 ve % 23,7, 8-11 yıl arasında olanların sayısı 63 ve % 18,9, 12-15 yıl arasında olanların sayısı 60 ve % 18, 16-20 yıl arasında olanların sayısı 39 ve % 11,7, 21 yıl üstü olanların sayısı 35 ve % 10,5 olarak görülmektedir. Kıdem olarak programa en yoğun katılım 4-7 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlerdir. En düşük katılım ise 21 yıl üstü olan öğretmen grubudur.

Araştırmaya katılan lisansüstü programı öğrenci katılımcıların okul türü değişkenine göre anaokulu öğretmeninin sayısı 39 ve %11.7, ilkokul öğretmeninin sayısı 70 ve %21, Ortaokul öğretmeninin sayısı 72 ve %21.6, genel lise öğretmeninin sayısı 27 ve %8.1, Anadolu lisesi öğretmeninin sayısı 55 ve %16.5, meslek lisesi öğretmeninin sayısı 31 ve %9.3, Fen lisesi öğretmeninin sayısı 12 ve %3.6, diğer okullarda çalışan öğretmenin sayısı 28 ve %8.4 olarak görülmektedir. Programa katılımın en yoğun olduğu öğretmen grubu ortaokulda en az olduğu öğretmen grubu ise fen lisesinde çalışmaktadır.

Araştırmaya katılan lisansüstü programı öğrenci katılımcıların branş değişkenine göre sınıf öğretmenlerinin sayısı 77 ve %23.1, branş öğretmenlerinin sayısı ise 257 ve %76.9 olarak görülmektedir.

Araştırmaya katılan lisansüstü programı öğrenci katılımcıların yüksek lisans değişkenine göre tezli yüksek lisans yapan öğrenci sayısı 152 ve %45,5, Tezsiz yüksek lisans yapan öğrenci sayısı 182 ve %54,5 olarak görülmektedir.

Araştırmaya katılan lisansüstü programı öğrenci katılımcıların idari görev değişkenine göre okul müdür olan öğretmen sayısı 32 ve %9.6, müdür yardımcısı olan öğretmen sayısı 37 ve %11.1, diğer idari görevleri olan öğretmen sayısı 33 ve %9.9 olarak görülmüştür. İdari görevi olan toplam öğretmen sayısı 102'dir. Kalan 232 katılımcı herhangi bir idari göreve sahip olmayıp öğretmen olarak görev yapmaktadır.

2.3. Ölçme Araçlarının Geliştirilmesi

Lisansüstü program öğrencilerine yöneltilmek üzere ölçekte sorulacak maddeler belirlenmiştir. Uzman görüşü alınarak bu sorular geliştirilmiş ve ölçek formları oluşturulmuştur. Verimlilik ve etkililik ölçekleri ayrı ayrı hazırlanmış ve uygulanmıştır.

'Verimlilik Ölçeği'ne uygulanan faktör analizi sonucunda Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem ölçümü .935 olarak bulunmuştur. Bartlett's test of sphericity değerinin ise 4813,985 ve istatistiksel açıdan .000 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Bu değerler verinin faktör analizi yapılmasına uygun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2004, s.120).

Faktör analizi sonucuna göre ölçek maddeleri üç boyutta toplanmıştır. Bu üç boyut sırasıyla "Yüksek lisans dersleri ve değerlendirilmesi", "Programdan katılımcıların yararlanma düzeyi" ve " Fiziki şartlar ve derslerin işlenişi " "olarak adlandırılmıştır.

Ölçeğin Cronbach Alpha değeri .91, Spearman-Brown katsayısı 89 ve Guttman katsayısı .88 olarak bulunmuştur. Yapı geçerliğinin sınanması için ölçek toplam puanı ile alt ölçek toplam puanları arasındaki korelasyonlara bakılmıştır. Uygulanan Pearson korelasyon testi sonucunda bütün faktörlerin ölçek toplamı ile .01 düzeyinde anlamlı korelasyonu olduğu görülmüştür.

'Etkililik ölçeği'ne uygulanan faktör analizi sonucunda Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem ölçümü .942 olarak bulunmuştur. Bartlett's test of sphericity değerinin ise 4080,051 ve istatistiksel açıdan .000 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Bu değerler verinin faktör analizi yapılmasına uygun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2004, s.120).

Faktör analizi sonucuna göre ölçek maddeleri iki alt boyutta toplanmıştır. Bu iki boyut sırasıyla " Mesleki Gelişim ve İletişim", " Bilimsel Gelişim Ve Mesleki Tutum" olarak adlandırılmıştır.

Ölçeğin Cronbach Alpha değeri .91, Spearman-Brown ve Guttman katsayıları .87 olarak bulunmuştur. Yapı geçerliğinin sınanması için ölçek toplam puanı ile alt ölçek toplam puanları arasındaki korelasyonlara bakılmıştır. Uygulanan Pearson korelasyon testi sonucunda bütün faktörlerin ölçek toplamı ile .01 düzeyinde anlamlı korelasyonu olduğu görülmüştür.

2.4. Verilerin Toplanması

Nicel verinin toplanmasında temel olarak ölçeğin elden dağıtılması yoluyla veri elde edilmiştir. Toplam 410 öğrenciye ölçek ulaştırılmış, 334 öğrenci yanıtlamıştır. Ölçeğin öğrencilerce yanıtlanma oranı % 81.46 olarak gerçekleşmiştir.

2.5. Verilerin Çözümlemesi ve Değerlendirilmesi

Ölçek yoluyla toplanan nicel veri SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 20.0 for Windows paket programı yardımıyla çözümlenmiştir. Ölçeklerin iç tutarlılık düzeyleri güvenilirlik analizleri ile belirlenmiştir. Güvenirlik analizinden sonra verilere faktör analizi yapılmış ve birbiriyle ilgili maddeler belirli faktörler altında gruplandırılmıştır. Ölçek maddelerinin ortalama değerlerinin incelenmesi için yüzde ve frekans dağılımlarına bakılmıştır. Ölçek beşli derecelendirme biçiminde olduğu için ortalamalardan hareket edilmiş, ortalama puanların derecelenmesi ve yorumlanması için 1-1,79 "kesinlikle katılmıyorum", 1,80- 2,59 "katılmıyorum", 2,60-3,39 "Orta derece katılıyorum", 3,40-4,19 "katılıyorum", ve 4,20-5,00 "kesinlikle katılıyorum" puan aralıkları kullanılmıştır. Faktör analizi sonucu elde edilen faktörün her birinde ve ölçeklerin genelinde demografik değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (one-way ANOVA) kullanılmıştır. Testlerde anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

2.6. Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenirliği

Güvenirlilik bir test veya ölçme aracının ölçtüğü şeyi ne derece doğru ölçtüğü ile ilgilidir (Tekin, 1993). Araştırmada iki adet veri toplama aracı kullanılmış olup bu araçların geliştirilmesi, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları aşağıda açıklanmıştır. Araştırmada kullanılan 'Verimlilik Ölçeği'nin geliştirilmesinde aşağıdaki işlem sırası uygulanmıştır.

Öncelikle uzman görüşleri alınarak araştırmanın yüksek lisans programında ders aşamasında olan öğrencilere yönelik olarak yürütülmesine karar verilmiştir. Anketin hazırlanmasında programın verimliliği ön plana çıkartılmıştır. Ölçek ile 120 öğrenciye öntest yapılmış ve faktör yükü .45'in altında olan 13 soru ölçek dışı bırakılmıştır. Toplamda 25 maddeden oluşan anket farklı üniversitelerin yüksek lisans programında toplam 334 öğrenciye uygulanmıştır.

Elde edilen yanıtlar madde analizine tabi tutularak, madde istatistikleri hesaplanmıştır. Analizlere göre soru seçimi yapılırken her bir madde için madde faktör yükünün .45'in altında kalmamasına dikkat edilmiştir.

Geliştirilen verimlilik ölçeğinin güvenilirliği Cronbach Alpha katsayısı ve yarıya ayırma (split half) yöntemine dayalı olarak Spearman-Brown ve Guttman iç tutarlılık katsayılarının bulunmasıyla belirlenmiştir. Cronbach Alpha değeri .91, Spearman-Brown katsayısı .89 ve Guttman katsayısı .88 olarak bulunmuştur. Bu değerler ölçeğin yüksek bir güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin her bir alt boyutunun güvenilirliği de sınıanmıştır. Cronbach Alpha değerleri birinci alt boyut için .84, ikinci alt boyut için .80, üçüncü alt boyut için .81 olarak bulunmuştur.

Bu araştırmada kullanılan ikinci veri toplama aracı "Etkililik Ölçeği"dir. Bu ölçek için de aşağıdaki işlem sırası uygulanmıştır.

Öncelikle uzman görüşleri alınarak araştırmanın Yüksek lisans programında ders aşamasında olan öğrencilere yönelik olarak yürütülmesine karar verilmiştir. Anketin hazırlanmasında programın etkililiği ön plana çıkartılmıştır. Ölçek ile 120 öğrenciye öntest yapılmış ve faktör yükü .45'in altında kalan 12 soru ölçek dışı bırakılmıştır. Toplamda 20 maddeden oluşan anket farklı üniversitelerin yüksek lisans programında toplam 334 öğrenciye uygulanmıştır.

Etkililik ölçeğinin güvenilirliği de aynı şekilde Cronbach Alpha katsayısı ve yarıya ayırma (split half) yöntemine dayalı olarak Spearman-Brown ve Guttman iç tutarlılık katsayılarının bulunmasıyla belirlenmiştir. Cronbach Alpha değeri .91, Spearman-Brown ve Guttman katsayıları .87 olarak bulunmuştur. Bu değerler ölçeğin yüksek bir güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin her bir alt boyutunun güvenilirliği de sınıanmıştır. Cronbach Alpha değerleri birinci alt boyut için .85, ikinci alt boyut için .86 olarak bulunmuştur.

Buna göre her iki ölçeğin de güvenilirlik düzeyinin yüksek olduğu söylenebilir. Cronbach Nunnall gibi bilim adamları, alfa değerinin 0,70'ten yukarı olmasını, ölçme aracının güvenilirliği için yeterli görmektedirler (Çalışkan, 2003).

3. Bulgular ve Yorumlar

3.1. Verimlilik Ölçeği Faktörleri, Madde Yükleri ve Faktöre İlişkin Ortalama Değerlere Ait Nicel Bulgular

Katılımcıların yüksek lisans programının verimliliğinde en çok etkisinin olduğunu düşündükleri faktör $\bar{X}=2,501$ ortalama ile "Yüksek lisans dersleri ve değerlendirilmesi" alt boyutu olmuştur. Bunu sırasıyla "katılımcıların programdan yararlanma düzeyi" ve " programda fiziksel şartlar ve derslerin işlenişi" alt boyutları izlemektedir. "Yüksek lisans dersleri ve değerlendirilmesi" alt boyutuna ilişkin ortalama değer olumlu aralığında yer alması bu ölçütlere verilen önemi göstermesi bakımından değer taşımaktadır. Bunun yanı sıra, "katılımcıların programdan yararlanma düzeyi" alt boyutunda olumlu " programda fiziksel şartlar ve derslerin işlenişi" alt boyutunda da kısmen olumlu aralığına denk gelen ortalamalara sahip olmuştur. Bu bulgular, katılımcıların yüksek lisans programının verimliliği üzerinde yüksek lisans dersleri ve değerlendirilmesi ölçütünün daha büyük etkisi olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

Genel faktör analizi bulgularının ardından her bir faktörün ayrı ayrı değerlendirilmesi verimlilik probleminin daha ayrıntılı olarak incelenmesini sağlayacaktır. Aşağıdaki bölümde her bir faktöre ilişkin bulgular tablolar yardımıyla daha ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

3.2. Etkililik Ölçeği Faktörleri, Madde Yükleri ve Faktöre İlişkin Ortalama Değerlere Ait Nicel Bulgular

Katılımcıların yüksek lisans programının etkililiğine etkisinin olduğunu düşündükleri faktör $\bar{X}=2,404$ ortalama ile “ Mesleki gelişim ve iletişim” alt boyutu olmuştur. Bunu “Bilimsel gelişim ve mesleki tutum” alt boyutu izlemektedir. “Mesleki gelişim ve iletişim” alt boyutuna ilişkin ortalama değer olumlu aralığında yer alması bu ölçütlere verilen önemi göstermesi bakımından değer taşımaktadır. “Bilimsel gelişim ve mesleki tutum” alt boyutu da olumlu aralığına denk gelen ortalamalara sahip olmuştur. Bu bulgular, katılımcıların yüksek lisans programının etkililiği üzerinde bilimsel gelişim ve mesleki tutum ölçütünün daha büyük etkisi olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

Genel faktör analizi bulgularının ardından her bir faktörün ayrı ayrı değerlendirilmesi etkililik probleminin daha ayrıntılı olarak incelenmesini sağlayacaktır. Aşağıdaki bölümde her bir faktöre ilişkin bulgular tablolar yardımıyla daha ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

3.3. Katılımcıların Verimlilik Ölçeği Genel Görüşlerine İlişkin Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerlerine Ait Nicel Bulgular

Bulgular 3'lü likert ölçeğine göre değerlendirilmiş ve ölçütler arası aralıklar $\bar{X}=1 - 1,66$ olumsuz $\bar{X}=1,67 - 2,33$ kısmen olumlu ve $2,34-3,00$ arası ise olumlu görüş olarak açıklanmıştır. 3'lü likerte dönüştürülerek incelenmesinin sebebi olumlu kısmen olumlu ve olumsuz görüşlerin daha anlaşılır şekilde orta çıkmasını sağlamaktır. Tabloya genel olarak bakıldığında katılımcıların yüksek lisans programının etkili olan ölçütler içerisinde en çok “Öğretim üyelerinin öğrenciye karşı olan tutum ve davranışları” ilkesinin önemli olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Öğretim üyelerinin tutum ve davranış ilkesi yüksek lisans programının tümünü etkileyen; programın güvenilirliğinin temelini oluşturan bir unsur olarak kabul edildiği için tutum ve davranış ile ilişkili 18. maddenin ölçek genelinde en yüksek ortalamaya ($\bar{X}=2,5689$) sahip madde olduğu düşünülmektedir. 18. maddenin ardından “Öğretim üyeleri derse katılımı sağlamaktadır”, “Öğretim üyeleri öğrenciler ile iletişim içindedir”, “Öğretim üyeleri kendi uzmanlık alanlarında derse girmektedir”, “ Dönem sonunda objektif kriterlere göre değerlendirme yapılmaktadır”, “ Programda verilen dersler anlaşılır şekilde yapılmaktadır”, “Programda verilen derslerin içeriği güncel” maddeler yer almaktadır. Bu maddelerin tamamı olumlu görüş olarak değer kazanmıştır. Ölçek genelinde olumlu olarak değer kazanan maddeler en yüksek değerden başlayarak 18, 21, 20, 19, 23, 17, 7, 9, 24, 14, 8, 15, 22, 11,25, 13, 12, 10, 16 ve 6. maddeler olarak sıralanır. Toplamda 20 maddenin katılımcılar tarafından olumlu görüş olarak değer kazanması Türkiye'de eğitim yönetimi denetimi planlaması ve ekonomisi yüksek lisans programının verimli olduğunu göstermektedir.

Ölçek genelinde en düşük ortalama değerleri taşıyan maddeler ise 1, 3, 2, 4 ve 5. maddeler olduğu görülmektedir. “Eğitim ortamının fiziki donanımı” ($\bar{X}=2,20$), “Dersle ilgili araç gereç sağlamak için maddi kaynaklar yeterli” ($\bar{X}=2,26$) ve “Eğitim ortamının teknik donanımı” ($\bar{X}=2,27$) olarak ifade edilmiş olan bu maddelerin ortalamalarının ölçek genelinde en düşük olması yüksek lisans programının verimliliğinde etkili faktörler olarak görülmediklerini ifade etmektedir. Bu maddelerin değeri katılımcılar tarafından kısmen olumlu olarak belirtilmiştir. Buradan yüksek lisans programının yapıldığı dersliklerin fiziki şartlar açısından geliştirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

Bu genel tablonun ardından, ölçeğin faktör analizi sonuçlarının incelenmesi katılımcıların yüksek lisans programının verimliliğine yönelik görüşleri konusunda daha ayrıntılı bulgular sunacaktır. Faktör analizi sonucunda ulaşılan 3 alt boyut ve bu alt boyutların ortalama değerleri aşağıda incelenecektir.

“Yüksek Lisans Dersleri Ve Değerlendirilmesi” alt boyutunda tüm maddelerin “ olumlu” ($\bar{X}= 2,34-3,00$) aralığına denk gelecek biçimde değer elde ettiğini göstermektedir. Bu rakamlar yüksek lisans dersleri ve değerlendirilmesi özelliklerine ait ölçütlerin katılımcılardan olumlu düzeyde algılandığını göstermektedir. Buradan katılımcıların yüksek lisans programındaki derslerin ve bu derslerin dönem sonundaki değerlendirilmesinin adil bir şekilde olduğu konusunda memnun oldukları görülmektedir. En yüksek ortalama değer ($\bar{X}= 2,56$) “öğretim üyelerinin öğrenciye karşı tutum ve davranışları” olarak ortaya çıkmış, ardından yüksek lisans dersleri ve değerlendirilmesine ait ölçütler birbiri ile ilişkili olarak sıralanmıştır. Yüksek lisans dersleri ve değerlendirilmesi alt boyutunda yer alan tüm maddelerin $\bar{X}=2,34-3,00$ ortalama değerlere sahip olması yüksek lisans programındaki derslerin ve değerlendirilmesinin verimliliğinin yüksek olduğu ve katılımcıların programdan memnun oldukları anlaşılmaktadır.

Bulgular, yüksek lisans dersleri ve değerlendirilmesi alt boyutunda yer alan maddelerin tamamının eşit düzeyde algılandığı ve değerlendirildiği ortalama değerler incelendiğinde görülmektedir. Bunun nedeninin ise katılımcılar için en öncelikli konunun yüksek lisans programındaki derslerin ve değerlendirilmesinin olduğu ortaya çıkmıştır. Yüksek lisans dersleri ve değerlendirilmesi alt boyutunda ölçek genelinde de en yüksek ortalama değere ($\bar{X}=2,56$) sahip olan 18. madde doğrudan öğretim üyelerinin öğrenciye karşı olan tutum ve davranışlarının diğer maddelerden daha öncelikli olduğunu göstermektedir. Bu maddenin yüksek lisans dersleri ve değerlendirilmesi bağlamında yer alan madde içerikleriyle ilişkilendirilmesi katılımcıların tutum ve davranış ölçütünün temel faktörlerden biri olarak algıladıklarını göstermektedir.

“Katılımcıların programdan yararlanma düzeyi” alt boyutunda tüm maddelerin “ olumlu” ($\bar{X}= 2,34-3,00$) aralığına denk gelecek biçimde değer elde ettiğini göstermektedir. Bu rakamlar programdan yararlanma düzeyi özelliklerine ait ölçütlerin katılımcılar tarafından olumlu düzeyde algılandığını göstermektedir. Buradan katılımcıların programdan yararlanma düzeyinin yüksek olduğu ve memnun oldukları görülmektedir.

En yüksek ortalama değer ($\bar{X}= 2,49$) “Programda çalışılan konular beni bilimsel olarak geliştirdi” önermesi olarak ortaya çıkmıştır buradan araştırmaya katılanların bilimsel gelişim ve mesleki tutumlarından memnun olduğu anlaşılmaktadır. Ardından yüksek programdan yararlanma düzeyine ait ölçütler birbiri ile ilişkili olarak sıralanmıştır. Katılımcıların programdan yararlanma düzeyi alt boyutunda yer alan tüm maddelerin $\bar{X}=2,34-3,00$ ortalama değerlere sahip olması yüksek lisans programındaki yararlanma düzeyinin verimliliğinin yüksek olduğu ve katılımcıların programdan memnun oldukları anlaşılmaktadır.

Bulgular, katılımcıların programdan yararlanma düzeyi alt boyutunda yer alan maddelerin tamamının eşit düzeyde algılandığı ve değerlendirildiği ortalama değerler incelendiğinde görülmektedir. Bunun nedeninin ise katılımcılar için öncelikli konunun yüksek lisans programından yararlanma düzeyi olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların programdan yararlanma alt boyutunda ölçek genelinde de en yüksek ortalama değere ($\bar{X}=2,49$) sahip olan 9. maddenin “Programda çalışılan konular beni bilimsel olarak geliştirdi” diğer maddelerden daha öncelikli olduğunu göstermektedir. Bu maddenin programdan yararlanma düzeyi bağlamında yer alan madde içerikleriyle ilişkilendirilmesi katılımcıların bilimsel olarak gelişim ölçütünün temel faktörlerden biri olarak algıladıklarını göstermektedir.

“Programda fiziki şartlar ve dersin işlenişi” alt boyutunda 16 ve 17. Maddeler “-olumlu” ($\bar{X}= 2,34-3,00$), 1, 2, 3, 4, 5. maddelerin ise “orta derecede katılıyorum” ($\bar{X}= 1,67,-2,33$) aralığına denk gelecek biçimde değer elde ettiğini göstermektedir. Bu rakamlar fiziki şartlar ve derslerin işlenişi özelliklerine ait ölçütlerin katılımcılar tarafından olumlu ve kısmen olumlu düzeylerinde algılandığını göstermektedir. Daha detaylı bakıldığında ise katılımcıların dersin işlenişi ile ilgili olan sorularda olumlu aralıkta değerlendirme yaparken fiziki şartlar sorularında orta derece katılıyorum aralığında değerlendirmede bulunmuştur. Buradan katılımcıların fiziki şartlardan olumlu düzeyde memnun olmadığı açıkça görülmektedir.

En yüksek ortalama değer ($\bar{X}= 2,50$) ‘Programda verilen dersler anlaşılır şekilde yapılmaktadır’ önermesi olarak ortaya çıkmıştır. Buradan araştırmaya katılanların derslerin anlatılma yöntemlerinden memnun olduğu anlaşılmaktadır. Ardından fiziki şartlar ve derslerin işlenişi düzeyine ait ölçütler birbiri ile ilişkili olarak sıralanmıştır. Katılımcıların fiziki şartlar ve derslerin işlenişi alt boyutunda yer alan 16 ve 17. maddelerin $\bar{X}=2,34-3,00$ ortalama değerlere sahip olması programdaki derslerin işleniş düzeyinde verimliliğin yüksek olduğu ancak fiziki şartlarla ilgili olan 1, 2, 3, 4 ve 5. maddelerde katılımcıların kısmen olumlu düzeyde memnun oldukları anlaşılmaktadır.

Bulgular, katılımcıların programdan fiziki şartlar ve derslerin işlenişi alt boyutunda yer alan maddelerin tamamını eşit düzeyde algılamadığı ve değerlendirmede ortalama değerler incelendiğinde görülmektedir. Bunun nedeninin ise katılımcılar için öncelikli konunun derslerin işlenme düzeyi olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların fiziki şartlar ve derslerin işlenişi alt boyutunda en yüksek ortalama değere ($\bar{X}=2,50$) sahip olan 17. madde “Programda verilen dersler anlaşılır şekilde yapılmaktadır” diğer maddelerden daha öncelikli olduğunu göstermektedir. Bu maddenin derslerin işlenişi bağlamında yer alan madde içerikleriyle ilişkilendirilmesi katılımcıların derslerin işlenişi ölçütünün temel faktörlerden biri olarak algıladıklarını göstermektedir.

3.4. Katılımcıların Etkililik Ölçeği Genel Görüşlerine İlişkin Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerlerine Ait Nicel Bulgular

Bulgular 3'lü likert ölçeğine göre değerlendirilmiş ve ölçütler arası aralıklar $\bar{X}=1 - 1,66$ olumsuz $\bar{X}=1,67 - 2,33$ kısmen olumlu ve $2,34-3,00$ arası ise olumlu görüş olarak açıklanmıştır. 3'lü likerte dönüştürülerek incelenmesinin sebebi olumlu kısmen olumlu ve olumsuz görüşlerin daha anlaşılır şekilde orta çıkmasını sağlamaktır. Tabloya genel olarak bakıldığında katılımcıların yüksek lisans programının etkili olan ölçütler içerisinde en çok “İşime karşı olumlu tutum sergiliyorum” ilkesinin önemli olduğunu düşündüklerini göstermektedir. İşime karşı olumlu tutum sergiliyorum ilkesi yüksek lisans programının tümünü etkileyen; programın güvenilirliğinin temelini oluşturan bir unsur olarak kabul edildiği için olumlu tutum ile ilişkili 14. maddenin ölçek genelinde en yüksek ortalama ($\bar{X}=2,6168$) sahip madde olduğu düşünülmektedir. 14. maddenin ardından “Program sayesinde işime karşı daha hevesliyim.”, “Mesleki açıdan gelişim programlarını takip ediyorum (Kurs, HİE... vs).”, “Mesleğimle ilgili teknolojik gelişmeleri takip ediyorum.”, “Mesleki yeterliğime önem veriyorum.”, “Mesleğimle ilgili bilimsel yayınlar okuyorum”, “Mesleğimle ilgili bilimsel araştırmalara katılıyorum.” maddeler yer almaktadır. Bu maddelerin tamamı olumlu görüş olarak değer kazanmıştır. Ölçek genelinde olumlu olarak değer kazanan maddeler en yüksek değerden başlayarak 14, 13, 18, 20, 15, 19, 17, 16, 9, 8, 7, 11, 10, 4, 6, 2, 12. ve 1. maddeler olarak sıralanır. Toplamda 18 maddenin katılımcılar tarafından olumlu görüş olarak değer kazanması Türkiye'de eğitim yönetimi denetimi planlaması ve ekonomisi yüksek lisans programının verimli olduğunu göstermektedir.

Ölçek genelinde en düşük ortalama değerlere ise 3. ve 5. maddelerin sahip olduğu görülmektedir. Bu iki madde kısmen olumlu aralığında yer almaktadır. “Program çalıştığım okulda öğrencilere görev ve sorumluluk bilinci kazandırmamı sağladı.” ($\bar{X}=2,28$) ve “Program çalıştığım okulda ders zamanını daha etkili kullanmamı sağladı.” ($\bar{X}=2,33$) olarak ifade edilmiş olan bu maddelerin ortalamalarının ölçek genelinde en düşük olması yüksek lisans programının etkililiğinde kısmen olumlu olarak görüldüklerini ifade etmektedir. Bu maddelerin değeri katılımcılar tarafından kısmen olumlu olarak belirtilmiştir.

Bu genel tablonun ardından, ölçeğin faktör analizi sonuçlarının incelenmesi katılımcıların yüksek lisans programının etkililiğine yönelik görüşleri konusunda daha ayrıntılı bulgular sunacaktır. Faktör analizi sonucunda ulaşılan 2 alt boyut ve bu alt boyutların ortalama değerleri aşağıda incelenecektir.

“Mesleki Gelişim Ve İletişim” alt boyutunda en yüksek ortalamadan başlayarak 9, 8, 7, 11, 10, 4, 6, 2. ve 1. maddeler “olumlu” ($\bar{X}= 2,34-3,00$), 3. ve 5. maddelerin ise “kısmen olumlu” ($\bar{X}= 1,67,-2,33$) aralığına denk gelecek biçimde değer elde ettiğini göstermektedir. Bu rakamlar mesleki gelişim ve iletişim özelliklerine ait ölçütlerin katılımcılar tarafından olumlu ve kısmen olumlu düzeylerinde algılandığını göstermektedir. Buradan katılımcıların mesleki gelişim ve iletişim alt boyutundan olumlu düzeyde memnun olduğu açıkça görülmektedir.

En yüksek ortalama değer ($\bar{X}= 2,47$) Okul yöneticileri ile daha etkili iletişim kurabiliyorum önermesi olarak ortaya çıkmıştır. Buradan programın araştırmaya katılanların iletişim becerilerini geliştirdiği anlaşılmaktadır. Ardından mesleki gelişim ve iletişim düzeyine ait ölçütler birbiri ile ilişkili olarak sıralanmıştır. Katılımcıların mesleki gelişim ve iletişim alt boyutunda yer alan 9, 8, 7, 11, 10, 4, 6, 2. ve 1. maddelerin $\bar{X}=2,34-3,00$ ortalama değerlere sahip olması ve yalnızca 5. ve 3. maddelerin kısmen olumlu değere sahip olması programın mesleki gelişim ve iletişim becerilerinin gelişiminde etkisinin yüksek olduğu ve katılımcıların bu becerileri kazanmakta olumlu düzeyde memnun oldukları anlaşılmaktadır.

Bulgular, katılımcıların programdan mesleki gelişim ve iletişim alt boyutunda yer alan maddelerin tamamının birbirine yakın düzeyde algıladığı ve değerlediği ortalama değerler incelendiğinde görülmektedir. Bunun nedeninin ise katılımcılar için mesleki gelişimin ve iletişim becerilerin gelişiminin yaklaşık olarak aynı oranda öncelikli olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların mesleki gelişim ve iletişim alt boyutunda en yüksek ortalama değere ($\bar{X}=2,47$) sahip olan 9. madde “Okul yöneticileri ile daha etkili iletişim kurabiliyorum.” diğer maddelerden daha öncelikli olduğunu göstermektedir. Bu maddenin iletişim becerileri bağlamında yer alan madde içerikleriyle ilişkilendirilmesi katılımcıların okul yöneticileri ile daha etkili iletişim kurabilme ölçütünün temel faktörlerden biri olarak algıladıklarını göstermektedir. Bu faktörün en yüksek değere sahip olması yüksek lisans düzeyinde olan öğrencilerin okul yöneticileri ile iletişim kurabilmede yetersiz olduğu ve bu yetersizliği yüksek lisans düzeyinde aşabildiği görülmektedir.

“Bilimsel gelişim ve mesleki tutum” alt boyutunda en yüksek ortalamadan başlayarak 14, 13, 18,20 ,15 ,19 ,17 ,16. ve 12. maddeler “olumlu” ($\bar{X}= 2,34-3,00$) aralığına denk gelecek biçimde değer elde ettiğini göstermektedir. Bu rakamlar bilimsel gelişim ve mesleki tutum özelliklerine ait ölçütlerin tamamının katılımcılar tarafından olumlu düzeyde algılandığını göstermektedir. Buradan katılımcıların bilimsel gelişim ve mesleki tutum alt boyutundan olumlu düzeyde memnun olduğu açıkça görülmektedir.

En yüksek ortalama değer ($\bar{X}= 2,61$) “ işime karşı olumlu tutum sergiliyorum” önermesi olarak ortaya çıkmıştır. Buradan programın araştırmaya katılanların işine karşı olan davranışlarını geliştirdiği anlaşılmaktadır. Ardından bilimsel gelişim düzeyine ait ölçütler birbiri ile ilişkili olarak sıralanmıştır. Katılımcıların bilimsel gelişim ve mesleki tutum alt boyutunda yer alan 14, 13, 18,20, 15, 19, 17, 16. ve 12. maddelerin $\bar{X}=2,34-3,00$ ortalama değerlere sahip olması ve olumlu düzeyde değerlendirilmesi programın mesleki bilimsel gelişim ve mesleki tutum da etkililiğinin yüksek olduğu ve katılımcıların bu becerileri kazanmakta olumlu düzeyde memnun oldukları anlaşılmaktadır.

Bulgular, katılımcıların programdan bilimsel gelişim ve mesleki tutum alt boyutunda yer alan maddelerin tamamının birbirine yakın düzeyde algıladığı ve değerlediği ortalama değerler incelendiğinde görülmektedir. Bunun nedeninin ise katılımcılar için bilimsel gelişimin yaklaşık olarak aynı oranda öncelikli olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların bilimsel gelişim ve mesleki tutum alt boyutunda en yüksek ortalama değere ($\bar{X}=2,61$) sahip olan 14. madde “işime karşı olumlu tutum sergiliyorum.” diğer maddelerden daha öncelikli olduğunu göstermektedir. Bu maddenin bilimsel gelişim ve mesleki tutum bağlamında yer alan madde içerikleriyle ilişkilendirilmesi katılımcıların mesleğine karşı olumlu tutum sergileme ölçütünün temel faktörlerden biri olarak algıladıklarını göstermektedir. Bu faktörün en yüksek değere sahip olması yüksek lisans düzeyinde olan öğrencilerin mesleğine karşı olumlu tutum sergilemede yetersiz olduğu ve bu yetersizliği yüksek lisans düzeyinde aşabildiği görülmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. SONUÇ

Verimlilik ve etkililik kavramları hiç tartışmasız günümüz dünyasının her alanda önemli kavramlarıdır. Verimlilik ile üretim sürecinin ne oranda iyi olduğu etkililik ise üretim sürecinin sonunda elde edilen ürünün sonuçları görülmektedir. Eğitim açısından da verimlilik ve etkililik kavramları oldukça önemlidir. Eğitimde verimlilik bir ticaret olmadığı ve maddi kazanç sağlanmadığı için daha farklı açılardan görülmesi gerekir. Bu açı ise alınan eğitimin öğrenciye akışının ne oranda iyi olduğudur. Verimli bir eğitim süreci öğrencinin gelişimini sağlar ve başarıya ulaştırır. Öğrenci verimli geçen bir eğitim sürecinin sonunda kendinde bu eğitim sürecinin yansımalarını görür ve geliştiğini bilgi ve becerilerinin olumlu yönde değişimi ile farkına varır. Etkililik kavramı ise ticari anlamda üretim sonunda elde edilen ürünün piyasada yarattığı pozitif enerji ile ifade edilebilir. Eğitim de etkililik ise alınan eğitimin mesleki başarıdaki yansımaları olarak ifade edilebilir. Eğitimin etkileri eğitim süreci sonunda alınan eğitimin yansımaları mesleki olarak olumlu gelişmeler ile farkına varılabilir.

Bu araştırmada Eğitim yönetimi denetimi planlaması ve ekonomisi yüksek lisans programının verimliliği ve etkililiği iki farklı ve özgün ölçek ile ölçülmeye çalışılmıştır. Yüksek lisans programının verimliliği alınan dersler, sınıf ortamı ve öğretim üyelerinin mesleki tecrübeleri öğrencilere 25 soruluk bir ölçek ile sorularak ölçülmeye çalışılmıştır. Toplamda 334 katılımcıya ulaşılmış ve ölçek çok yönlü testlerle incelenmeye çalışılmıştır. Verimlilik ölçeğine yapılan incelemede üç faktör ortaya çıkmıştır. Bu faktörlerden en fazla vurgu yapılan ölçüt Yüksek lisans dersleri ve değerlendirilmesi boyutudur. Bu boyutta toplam on madde yer almıştır. En çok vurgu yapılan ikinci ölçüt katılımcıların programdan yararlanma düzeyi ölçütüdür. Bu boyutta toplam sekiz madde yer almaktadır. En çok vurgu yapılan üçüncü ve son ölçüt ise fiziki şartlar ve derslerin işlenişidir. Bu boyutta toplam yedi madde yer almaktadır. Bu üç alt boyut incelendiğinde başarıyı ve öğrenci memnuniyetini hedefleyen bir yüksek lisans programının gereksinimleri ortaya çıkmaktadır.

Yüksek lisans programının etkililiği öğrencilere 20 soruluk bir ölçek ile sorularak ölçülmeye çalışılmıştır. Toplamda 334 katılımcıya ulaşılmış ve ölçek çok yönlü testlerle incelenmeye çalışılmıştır. Etkililik ölçeğine yapılan incelemede iki faktör ortaya çıkmıştır. Bu faktörlerden daha fazla vurgu yapılan ölçüt Mesleki gelişim ve iletişim boyutudur. Bu boyutta toplam on madde yer almıştır. En çok vurgu yapılan ikinci ölçüt katılımcıların bilimsel gelişim ve mesleki tutum ölçütüdür. Bu boyutta toplam dokuz madde yer almaktadır.

Yapılan yüksek lisans sonucunda öğrenciler kariyerleri boyunca aldıkları derslerin ve yaptıkları araştırmaların etkisinde olacaklardır. Yüksek lisans programı bir öğretmeni mesleki kariyeri boyunca uzun yıllar etkileyecektir. Bu durumda alınan yüksek lisans eğitiminin en üst düzeyde olması oldukça önemlidir. Yüksek lisans programının değerini ortaya çıkaran iki temel etken ise verimlilik ve etkililiktir. Verimli ve etkili geçen bir yüksek lisans eğitimi öğretmenin tüm mesleki kariyerinin başarılı geçmesini, sürekli okuyan ve araştıran, yeniliklere açık, kurum içinde değişim sağlayabilen, dinamizm oluşturabilen, meslektaşlarını doğru yönlendirebilen, öğrencilerle, öğretmenlerle, okul yöneticileri ile iletişim içinde olan, bir öğretmen olmasını sağlamaktadır.

4.2. ÖNERİLER

4.2.1. Verimlilik Açısından Öneriler

Yapılan araştırmada verimlilik açısından çok yönlü sonuçlar çıkmıştır. Çıkan bu sonuçların yorumlanması sonucunda elde edilen bilgilerin farklı birimler tarafından doğru algılanması ile birlikte yüksek lisans programının daha verimli olacağı düşünülmektedir. Bu öneriler aşağıda açıklamalarıyla birlikte maddelendirilmiştir.

1. Bir yüksek lisans programının verimli olması için birçok etken vardır ve bu etkenlerden biri ya da birkaçı yetersiz ya da eksik olduğunda hedeflenen amaçlar gerçekleştirilemez ve beklenen verimlilik alınmaz. Bu hedeflerden birincisi öğrencilerin yüksek lisans hedeflerine uygun içeriğin oluşturulmasıdır. Bu konu öğrenciler tarafından dikkatlice değerlendirilmiş ve kısmen eleştirilmiştir. Yüksek lisans programı bir hedef için eğitim verir ve öğrencilerde bir amaç için yüksek lisans eğitimi alırlar. Karşılıklı hedef ve amaçların eşleşmesi beklenir ve bu doğrultuda verimlilik beklenir. Bu eşleşmenin sağlanabilmesi için yüksek lisans programı daha açık, daha berrak, soru işaretlerine ve eleştirilere yer vermeyecek şekilde tanıtılmadığıdır. Öğrenciler bu alanın kendine gerçekten hitap ettiğini anlamalı ve programı içselleştirmelidir.

2. Yüksek lisansa eğitimi almak isteyen öğrenciler kendi önceliklerini, ihtiyaçlarını, yetenek ve beklentilerini göz önünde bulundurarak eğitim almaya karar vermelidir. Bunun için bölümü tüm yönleriyle araştırmalı ve kendi ihtiyaç ve beklentilerini ne oranda karşıladığına karar vermelidir. Doğru bir tercih için bu oldukça önemlidir. Bunun aksi durumda yüksek lisans programından verimliliğin beklenmesi doğru olmaz.

3. Öğretim üyeleri genel anlamda oldukça başarılıdır ve öğrenciler alınan eğitimden öğretim üyeleri açısından olumlu görüş bildirmişlerdir. Ancak yüksek lisans programının baş mimarı olan öğretim üyelerinin kendini daha fazla geliştirebileceklerini de yapılan ölçümlerden belirtmişlerdir. Öğretim üyelerinin kendini daha fazla geliştirmesi ile birlikte yüksek lisans programının verimliliğinin artacağı yapılan ölçümlerden anlaşılmaktadır.

4.2.2 Etkililik Açısından Öneriler

Yapılan araştırmada etkililik açısından çok yönlü sonuçlar çıkmıştır. Çıkan bu sonuçların yorumlanması sonucunda elde edilen bilgilerin farklı birimler tarafından doğru algılanması ile birlikte yüksek lisans programının daha etkili olacağı düşünülmektedir. Bu öneriler aşağıda açıklamalarıyla birlikte değerlendirilmiştir.

1. Yüksek lisans programının etkili olmasında birçok etken vardır. Yüksek lisans öğrencileri aldıkları derslerin sonuçlarını iş ortamında görmek istemektedir. Bu iş ortamının paydaşları sınıf içinde öğrenciler ve yaptıkları dersler sınıf dışında ise okul yöneticileri ve diğer öğretmenlerdir. Yüksek lisans öğrencileri bu paydaşlarda başarılı olduklarını görmek istemektedir. Bu nedenden dolayı yüksek lisans programı öğrencilerin bu beklentilerini dikkate almalı ve programı beklentileri karşılayacak bir formatta tasarlaması gerekmektedir. Bu beklentilerin karşılanması ile birlikte yüksek lisans programının daha etkili olacağı düşünülmektedir.

2. Yüksek lisans programı eğitimi almak isteyen öğrenciler aldıkları eğitimin beklentileri ile doğru orantıda olduğunu araştırmalı ve eğitimin bu beklentileri karşılaması durumunda eğitimi alması gerektiğine karar vermelidir. Böyle bir analiz ile yüksek lisans programının daha etkili olacağı düşünülmektedir.

3. Yüksek lisans programında ders veren öğretim üyeleri eğitim alacak aday öğrencileri seçerken yüksek lisans programının hedefleri açıklanmalıdır. Bunun bilincinde olan öğrenciler programdan eğitimi alırken daha bilinçli olacaktır. Ayrıca yüksek lisans öğrencilerinin beklentileri dikkate alınarak ders programının içeriğini bu bağlamda hazırlanabilir.

4.2.3. Araştırmacılar Açısından Öneriler

Yapılan araştırma ile Eğitim Yönetimi denetimi planlaması ve ekonomisi yüksek lisans programının tüm ayrıntıları detaylı olarak ortaya çıkarılmış ve açıklanmıştır. Yüksek Lisans programının tarihi süreci hem dünyada hem de Türkiye’de kurulma aşamasından başlayarak açıklanmıştır. Araştırmacılar Yüksek lisans programının tarihi sürecini araştırma aşamasında etkin olarak yararlanabilirler.

Araştırma da Eğitim yönetimi denetimi planlaması ve ekonomisi yüksek lisans programının günümüzde eğitim sistemi açısından önemi ayrıntılı olarak incelenmiş ve detaylı olarak sunulmuştur. Programın hem dünyadaki hem de Türkiye’deki önemi karşılaştırmalı olarak sunulmuştur. Bu aşamada araştırmacılar eğitim yönetimi denetimi planlaması ve ekonomisi yüksek lisans programının önemini incelerken bu kaynaktan çok yönlü olarak yararlanabilirler.

Verimli ve etkili bir yüksek lisans programının nasıl olabileceği bu araştırmada detaylı olarak ortaya çıkarılmış ve sunulmuştur. Halen eğitim yönetimi denetimi planlaması ve ekonomisi yüksek lisans programı bünyesinde bulunduran ve programı açmayı düşünen enstitüler araştırmayı inceleyerek programın daha verimli ve etkili hale gelmesini sağlayabilirler.

Bu araştırmada Türkiye’deki eğitim yönetimi denetimi planlaması ve ekonomisi yüksek lisans programının verimliliği ve etkililiği araştırılmıştır. Programın verimliliği ve etkililiği karşılaştırmalı olarak verilebilir.

Kaynakça

Achilles, C. (2005). Drama in education administration: A farce or a morality play? In *Crediting the past, challenging the present, creating the future*. National Council of Professors of Educational Administration (NCPEA), Sam Houston State University.

Akal, Z. (2005) *İşletmelerde Performans Ölçüm Ve Denetimi: Çok Yönlü Performans Göstergeleri*, Mpm Yayını No:473, Ankara.

Bursalıoğlu, Z. (2000). *Eğitimde yönetimi anlamak sistemi çözümlmek*. Ankara: Pegem.

Bursalıoğlu, Z (2002). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Onikinci Basım. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Boyan, N. (1988) Administrative behavior. In N. Boyan (ed.). Handbook of research on educational administration (pp. 77-97). New York: Longman.
- Boyer, E. L. (1990). Scholarship reconsidered: Priorities of the professorate. San Francisco: Jossey-Bass.
- Carnoy, M.,(1989) "Eğitim ve Ekonomi ilişkisi (Çev.Nejla Tural). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:22, Sayı:1.
- Celep, C. (2009). Türkiye’de eğitim yönetimi bilimsel toplantıları: Tarihsel gelişim, kararlar, belgeler, yazışmalar. <http://www.eyedder.org.tr>, 15/07/2010 tarihinde alındı.
- Dynarski, S. and J. Scott-Clayton. (2006) “The Cost of Complexity in Federal Student Aid.” National Tax Journal 59, pp. 319-56.
- Ergeneli, A, (2009)“Örgütsel Etkililik Kriteri Olarak Lider Davranışının Örgütsel İklim İle İlişkisi: Görev Karmaşıklığı Bakımından Farklılaşan İki Örgüte İlişkin Bir Uygulama” Ankara Üniversitesi, Eğitim fakültesi dergisi.
- Esther, S. H. (2006). Educational decentralization in three Asian societies: Japan, Korea and Hong Kong. Journal of Educational Administration, 44(6), 590- 603.
- Gibbon, F. T., Monitoring Education, (Continuum), London 2000.
- Goldin, C., L. Katz, I. Kuziemko (2006) “The Homecoming of American College Women: The Reversal of the Gender Gap in College.” Journal of Economic Perspectives 20 (Fall), pp. 133-56.
- Hanson, E. M. (1985) Educational Administration And Organizational Behaviour, (Allyn and Bacon), California.
- Hesapçioğlu, M. (1998) öğretim İlke ve Yöntemleri Eğitim Programları ve Öğretim, (BETA Yayınlan), İstanbul.
- Hoang, T. (2006). Recognizing each others’ faces in educational leadership’s scholarship and practice. University of South California Essays in Education,.
- Horngren, T. C., Foster, G. ve Datar, M. S. (2000) Cost Accounting A Managerial Emphasis, Tenth Edition, Prentice Hall International, Inc., London.
- Karasar, N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi - Kavramlar, İlkeler, Teknikler-Ankara: Bahçelievler PK. 33.
- Oplatka, I. (2007). The scholarship of educational management: Reflections from the 2006 CCEAM Conference. International Studies in Educational Administration, 35(1), 92-104
- Maxcy, S. J. (2001). Educational leadership and management of knowing: The aesthetics of coherentism. Journal of Educational Administration, 39(6), 573- 588.
- Örücü, D., ve Şimşek, H. (2011). Akademisyenlerin gözünden Türkiye’de eğitim yönetiminin akademik durumu: Nitel bir analiz.. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice], 17(2), 167-197.

Ramsay, M.R. (2008) İşletme Verimliliği Ölçümü Ve Uluslararası İşgücü Verimliliği Elkitabı, Mpm Yayını, No:705. Ankara.

Rizzo, J.,F.(2004) "Teachers' and Supervisors' Perceptions of Current and Ideal Supervision and Evaluation Practices." Doctoral Dissertation.Graduate School of the University of Massachusetts , School of Education.

Sakaoğlu, N. (2003). Osmanlı'dan günümüze eğitim tarihi. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Sullivan, S. ve Glanz, J. (2005). Supervision That Improves Teaching. (2nd edition). California: Corwin Pres. Inc.

Şişman, M., ve Turan, S. (2004). Eğitim yönetiminin gelişimi, Y. Özden (Ed), Eğitim ve okul yöneticiliği el kitabı (pp. 99-146). Ankara: Pegem

Şişman, M. ve Turan, S. (2003). Dünyada eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesine ilişkin başlıca yönelimler ve Türkiye için çıkarılabilecek bazı sonuçlar. C. Elma, ve Ş. Çınkır (Eds.), 21.Yüzyıl Eğitim Yöneticilerinin Yetiştirilmesi Sempozyumu (syf. 239-253). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Taylor, E.S. ve Tyler, J.H. (2011). "The Effect of Evaluation on Performance: Evidence from Longitudinal Student Achievement Data on Mid-Career Teachers." Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research.

Thomson, P. (2000). Move over Rover! An essay/assay of the field of educational management. UK Journal of Education Policy, 15(6), 717-732.

Turan, S. (2000). John Dewey's report of 1924 and his recommendations on the Turkish educational system revisited. History of Education, 29(6), 543-55

Willower, D. J., ve Forsyth, P. B. (1999). A brief history of scholarship in educational administration. In J. Murphy, ve K. S. Louis (Eds.), Handbook of research in educational administration (pp.1-23). San Francisco: Jossey- Bass.

EXTENDED ABSTRACT

EVALUATION OF EFFICIENCY AND EFFECTIVENESS OF EDUCATION MANAGEMENT SUPERVISION PLANNING AND ECONOMY AT MASTER PROGRAMS

Introduction; Educational management is a study field searching scientific nature of education and management. The first studies go back to TODAIE foundation in 1953. From the year 1963 educational management has become a scientific research field. Educational supervision is defined as a process of whether the organisational behaviours are appropriate for principles and rules according to the accepted objectives. Organisation should know and follow the aim of existence. One of the observing ways of educational is supervision. Educational planning is a process of solving problems in educational system and to reach the aims by providing inputs and deciding use of these inputs. Educational planning is an effort of the future of system. Future of the educational system depends on its alteration. Educational finance in a scientific field set relation

economy with education, observe people decision and behaviour and reveal its justification. There are two meanings of economy in literature. The first meaning is on decisions of spending and the second is a scientific research field on how economy and economic factors work. Besides, educational economy studies to reveal the relationship between person's economical development and his knowledge and talent. Effectiveness with its broad meaning is refers to the relation between inputs and outputs. With the specific meaning, effectiveness is to raise the quality of product, protect the environment and natural structure, provide the best work and life conditions, and increase the production mount per input. Efficiency spread to other scientific fields apart from economy. Efficiency is a performance dimension which determines organisations access level to their aims. Efficiency expresses organisations level and grade of reaching their aim.

Method; in this study, effectiveness and efficiency of educational management supervision planning and economy master degree has been analysed by quantitative data collect and analysis techniques. The aim of this study is to identify the ideas of the students in master program. The study group of the study is second term students of master program at state and private universities in Turkey. 334 participants answered the questionnaire from master degree. 125 participants (%37,4) are male and 209 are female(%62,6).

At the beginning draft items are determined and reviewed by experts. Both efficiency and effectiveness scales are prepared separately. The result of KMO test for effectiveness test is .935 level and Barlett's spehericity is found at 4813,985 significant. It is completed that exploratory factor analysis can be applied to this data. According to factor analyses, items are collected at three dimensions. First dimension is master courses, second dimension is beneficial level of participants from program, and third dimension is psychical conditions. Cronbach Alfa value of scale is 91. Spearman-Brown co-efficiency is 89 and Guttman co-efficiency is 88. According to the Pearson correlation test all items' significant level is 0.1.

The result of KMO test for effeciency test level is .942 and Barlett's spehericity is found at 4080,051 significant. Results show that exploratory factor analysis can be applied to this data. According to factor analyses, items are collected at two dimensions. First dimension is occupational improvement and communication, and second dimension is scientific improvement and professional manner. Cronbach Alfa value of scale is 91. Spearman-Brown co-efficiency is 87 and Guttman co-efficiency is 87. According to the Pearson correlation test all items' significant level is 0.1.

To collect date scales were distributed in hand. 410 participants were reached and 334 answered the scale. The ratio of response is %81.46. To analyse the date SPSS 20 program was used. The internal consistency of level is determined by reliability analyse. With the factor analyse respective items are gathered with same factors. To analyse scale items' mean value, percentage and frequency distribution has been examined. As a result of factor analyse t-test and one way ANOVA have been applied to each factor and scale to determine relations between demographic variables. Significant level of the tests is 0.5.

Reliability is the degree to which a measurement instrument gives the same results each time that it is used, assuming that the underlying thing being measured does not change. To measure the effectiveness and efficiency scale pre-test was applied to 120 participants and 25 items were left out of scale which factor loads were under .45.

According to the results of the research, the most important dimension of effectiveness is master lectures and evaluation. This dimension is followed by participants' beneficiary from the program and physical conditions dimensions. For the efficiency scale, 'Occupational improvement and communication' was thought more effective compared to second dimension which is 'scientific improvement and occupational manner dimension'.